

Dílo a děj (dělání) / Artefakt a tvoření (tvorba a „dotvořování“)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2007](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 7. 11. 2007
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 7. 11. 2007

Dílo a děj (dělání) / Artefakt a tvoření (tvorba a „dotvořování“)

Jsme obvykle příliš soustředěni na výsledek tvorby, a zapomínáme na to, že rozhodující je na jedné straně aktivita tvůrce a na druhé straně aktivita diváka, posluchače nebo čtenáře, tedy toho, kdo svou aktivitou usiluje o porozumění takovému „výsledku“ rezultátu. Skutečné, tj. „vlastní“ dílo není „obsaženo“ ani v textu básně nebo knihy, ani v obrazu nebo rytině, ani v kamenné nebo bronzové soše, ani ve stavbě, ale je vždycky někde výš nebo hlouběji, někde za tím pouhým povrchem, za vzezřením určité realizace, určitého provedení třeba skladby nebo divadelní hry, atd. Žádné dílo není prostě hotové v tom okamžiku, kdy jeho tvůrce skončil se svou prací na něm, ale to, co svým štětcem, dlátem, perem atd., ale také hlasem, gestem a mimikou atd. atp. vykonal tak, že z toho něco zůstalo jako „relikt“, je jako toto „zbylé“ určeno dalším lidem jako vodítko a návod, jak pochopit něco z toho, co to realizované dílo (tj. artefakt) znamená, něco jakoby chce říci, k něčemu poukázat, něco tím či oním způsobem vyslovuje jako výzvu a sdělení dalším lidem, podněcujíc je k nějaké reakci, odpovědi, zkrátka k nějaké vlastní aktivitě. (Je tradiční chybou, zakotvenou snad už přímo v jazyce, že se často zapomíná na tuto nutnou spoluúčast diváka nebo posluchače na každém uskutečnění vlastního díla, a to i tam, kde je jejich vztah k dílu samému zprostředkován a dokonce usnadněn, ale také umocněn tak zvanými výkonnými umělci, jako jsou hráči, herci, ale také režiséři a mnoho dalších.) „Dílo samo“ tedy vpravdě „není“, ale má a musí se vždy „stávat“. Tomu musíme ovšem dobře rozumět: nikdy nejde hlavně (a už vůbec ne pouze) o porozumění onomu tvůrci, tj. jakoby o vmýšlení a vciťování do něho, o porozumění jeho úmyslům, jako by vše bylo jen v jeho moci to chtít a pak to provést, udělat. Ani tvůrce nemohl jen libovolně a svévolně „chtít“, ale musel sám být nějak osloven, povzbuzen, inspirován. To, co se má jakoby „znovu“ díť, není subjektivita tvůrce, nýbrž otevřenost a „naslouchání“ tomu, čemu i on byl ve svém tvůrčím napětí a aktu otevřen a čemu naslouchal; „znovu“ díť se má samo dílo, jemuž se ten tvůrce dal jakoby k dispozici, pro něž se stal jakoby tlumočníkem a tedy jeho služebníkem. Tak se ukazuje, že vposledu každý člověk, tedy také tvůrce sám, je pouze prostředníkem a pomocníkem, účastníkem se na „nastávání“, „příchodu“ a „zpřítomňování“, „aktualizaci“ díla. Ale nesmíme z toho vyvozovat, že to dílo samo ve své úplnosti už je „někdy dávno“ a „někde kdesi“ jako hotové „dáno“. Dílo se děje – anebo vůbec není.

(Písek, 071107-1.)